

Kentsel Alanlarda Rekreasyon ve Spor

Nida BULUT¹

Ahmet Furkan ÇETİNKAYA²

1 Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü ORCID: 0009-0001-0971-7732

2 Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü ORCID: 0000-0003-4341-023X

Makale Bilgisi

ÖZET

Gönderim Tarihi:

17.10.2025

Kabul Tarihi:

01.11.2025

Yayın Tarihi:

09.12.2025

Bu çalışma, kentsel alanlarda rekreasyon ve spor kavramlarını çok boyutlu bir çerçevede ele alarak; bu alanların bireysel, toplumsal ve kentsel yaşama olan katkılarını değerlendirmeyi ve rekreasyon-spor alanlarının planlama, erişilebilirlik, sürdürülebilirlik ve kent kimliği bağlamındaki önemine yönelik kapsamlı bir analiz sunmayı amaçlamaktadır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır. Bu doğrultuda, bilimsel veri tabanlarında (Google Scholar, Dergipark, web of science, YÖK Ulusal Tez Merkezi vb.) son 20 yıl içerisinde yayımlanmış makaleler, derleme çalışmalar ve tezler taranmıştır. Arama sürecinde "kentsel alanlarda rekreasyon", "rekreasyon", "spor" gibi anahtar kelimeler kullanılmış; ilgili literatür imkânlar dâhilinde incelenmiş, elde edilen bulgular karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiş ve çalışma kapsamında ilişkilendirilerek yorumlanmıştır. Bu çalışmaların bazıları incelendiği zaman, kentsel alanlarda rekreasyon ve spor alanlarının artırılması, iyileştirilmesi ve etkin kullanımı, bireysel refahı ve toplumsal bütünleşmeyi güçlendirmek; aynı zamanda kentin marka değerini yükseltmek açısından stratejik bir gerekliliktir. Bu alanlar, kentlilere zihinsel dinlenme, stresin azaltılması ve psikolojik iyi oluş fırsatları sunarak sürdürülebilir bir kentsel yaşamın oluşturulmasında kritik bir rol üstlenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kentsel Alanlar, Rekreasyon, Spor

RECREATION AND SPORT IN URBAN AREAS

Article Info

ABSTRACT

Sending date:

17.10.2025

Acceptance Date:

01.11.2025

Release Date:

09.12.2025

This study examines the concepts of recreation and sports in urban areas within a multidimensional framework, aims to assess their contributions to individual, social, and urban life, and to provide a comprehensive analysis of the importance of recreation and sports areas in the context of planning, accessibility, sustainability, and urban identity. Document analysis, a qualitative research method, was employed in the study. To this end, articles, compilations, and theses published in the last 20 years were searched in scientific databases (Google Scholar, Dergipark, Web of Science, YÖK National Thesis Center, etc.). Keywords such as "recreation in urban areas," "recreation," and "sports" were used in the search process. The relevant literature was reviewed to the extent possible, the findings were comparatively evaluated, and the study was interpreted through correlation. A review of some of these studies demonstrates that increasing, improving, and effectively using recreation and sports areas in urban areas is a strategic necessity for strengthening individual well-being and social integration, as well as enhancing the city's brand value. These areas play a critical role in creating a sustainable urban life by providing urban dwellers with opportunities for mental rest, stress reduction and psychological well-being.

Keywords: Urban Areas, Recreation, Sports

GİRİŞ

Kentler, yalnızca nüfusun yoğunlaştığı yerleşimler değil; bireylerin etkileşim kurduğu, ticari faaliyetlerde bulunduğu, fikir alışverişi yaptığı, dinlendiği ve hareket ettiği çok boyutlu yaşam alanlarıdır (Kaymakoglu-Göktaş, 2013). Kentsel mekânların değerlendirilmesinde fiziksel özelliklerin yanı sıra toplumsal, sosyolojik ve psikolojik boyutların da dikkate alınması gerekmektedir (Erdönmez ve ark., 2016). Bu kapsamda kentsel kamu alanları, geçmişten günümüze herkesin erişimine açık olan, toplumun ortak kullanımına sunulmuş mekânlar olarak önem kazanmaktadır. Meydanlar, sokaklar, parklar ve diğer kamusal alanlar, kentin tarihi dokusunu, toplumsal yapısını ve iklimsel özelliklerini yansıtan, zamanın akışı içinde varlığını sürdüren kamusal sahnelerdir. Kültür, sanat ve spor merkezlerinin yanı sıra boş zaman değerlendirme alanları da kentin kimliğini şekillendiren önemli bileşenlerdir (Üstündağ ve ark., 2011).

Rekreasyon, bireylerin boş zamanlarında gönüllü olarak katıldıkları, herhangi bir zorunluluk içermeyen, haz ve doyum odaklı etkinlikler bütünü olarak tanımlanmaktadır. Bu etkinlikler bireysel veya grup hâlinde, araç kullanılarak ya da kullanılmadan, kapalı veya açık alanlarda gerçekleştirilebilir (Karaküçük ve ark., 1996). Rekreasyonun önemli unsurlarından biri olan serbest zaman, bireyin iş ve zorunluluklar dışındaki özgür kullanım süresini ifade etmektedir (Gönen ve ark., 2022). Literatürde rekreasyonun ortak özelliklerinden biri, etkinliklerin bireyler tarafından tamamen özgür iradeyle seçilmesidir (İskender, 2019). Sanayileşmeyle birlikte iş gücünün makinelerle desteklenmesi, üretimin artmasına ve çalışma sürelerinin azalmasına yol açmıştır (Arıkan ve ark., 2004). Bu durum, bireylerin rekreatif etkinliklere yönelimini artırmış; rekreasyon, iş yaşamının getirdiği stres ve yorgunluğun azaltılmasında önemli bir araç hâline gelmiştir (Gümüşgöl ve ark., 2020). Rekreatif faaliyetler bireyin kendini geliştirmesine, sosyal ilişkilerini güçlendirmesine ve sosyo-kültürel uyumunun artmasına katkı sağlamaktadır (Şahbaz ve ark., 2015; Sezer ve Çelikel, 2021). Spor ise rekreasyonun en dinamik ve yaygın alanlarından biridir. Spor yoluyla bireyler rekabet, başarı, kişisel gelişim ve sosyal kabul gibi çeşitli motivasyonlar deneyimlemektedir (Demir ve ark., 2021). Rekreasyon ve spor, karşılıklı olarak birbirini besleyen iki önemli unsurdur; spor rekreatif gereksinimleri karşılarken, rekreasyon da sporun yaygınlaşmasına katkı sunmaktadır (Biol ve ark., 2014). Boş zamanların artmasıyla birlikte bireylerin yaşam tarzlarında dönüşümler meydana gelmiş ve bu sürecin doğal sonucu olarak boş zaman yönetimi önem kazanmıştır (Erdoğan, 2022). Rekreasyon; bireyin yenilenmesine, stresle başa çıkmasına ve bütüncül iyi oluşuna hizmet eden faaliyetler olarak değerlendirilmektedir (Balcı ve ark., 2006). Park ve rekreasyon alanlarının toplum sağlığı ve yaşam kalitesi açısından taşıdığı önem, bu alandaki araştırma ihtiyacını artırmaktadır. Spor temelli rekreasyon alanları, özellikle kalp hastalıkları, obezite ve diyabet gibi sağlık sorunlarının önlenmesinde fiziksel aktivitenin rolünü güçlendirmektedir (Turaç, 2024). Rekreasyon, bireyin sosyal çevresiyle etkileşimini artırarak monotonluktan uzaklaşmasına, ortak ilgi alanlarına sahip

kişilerle bir araya gelmesine ve keyifli sosyal ortamlar oluşturmaya yardımcı olmaktadır (Ramazanoğlu ve ark., 2004).

Günümüzde bireyler, yoğun kent yaşamının stresinden uzaklaşmak, doğayla temas etmek, sosyal ilişkilerini geliştirmek, bedensel ve zihinsel olarak yenilenmek amacıyla açık alan faaliyetlerine yönelmektedir (Kalkan, 2012). Bu etkinlikler, kent içi parklar ve yeşil alanlarda gerçekleştirildiği gibi, doğal çevrelerde de yaygın biçimde uygulanmaktadır. Kentsel yaşamda çocuk oyun alanlarının, yeşil alanların ve spor sahalarının varlığı kadar, bu alanların erişilebilirliği, güvenliği ve farklı yaş gruplarına uygun donanımlara sahip olması da önem taşımaktadır (Pepe ve ark., 2023). Modern semt parkları; tenis kompleksleri, yüzme havuzları, çok amaçlı spor sahaları ve sosyal merkezler gibi geniş kapsamlı donatılarıyla kentlilere hizmet etmektedir.

YÖNTEM

Bu çalışma, son 20 yıl içerisinde yayımlanmış makaleler, derleme çalışmaları ve tezleri kapsayan bilimsel veri tabanları (Google Scholar, Dergipark, web of science, YÖK Ulusal Tez Merkezi vb.) taranarak yürütülmüştür. Arama sürecinde “kentsel alanlarda rekreasyon”, “rekreasyon” ve “spor” gibi anahtar kelimeler kullanılmıştır. Elde edilen literatür imkânlar dâhilinde incelenmiş, veriler karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiş ve çalışma kapsamında ilişkilendirilerek yorumlanmıştır. Araştırma, nitel bir derleme modeli çerçevesinde, ulusal ve uluslararası literatür taraması ile doküman analizi yöntemlerini içermektedir (Bowen, 2009; Merriam, 2009). Bu doğrultuda, konuyla ilgili seçili çalışmalar temel alınarak değerlendirmeler yapılmış ve mevcut kaynaklar ile önceki araştırmaların kapsamlı analiziyle çalışma tamamlanmıştır. Doküman analizi, yazılı, görsel veya elektronik materyallerin sistematik olarak incelenmesini sağlayan bir nitel veri toplama yöntemidir (Bowen, 2009). Bu yöntem ile tarihsel kayıtlar, raporlar, resmi belgeler, medya içerikleri, mektuplar veya dijital dokümanlar analiz edilmekte; içerik ve bağlam anlamlandırılmakta, temalar ve örüntüler belirlenmekte ve araştırma soruları çerçevesinde yorumlanmaktadır. Etkili bir doküman analizinde ise dokümanların kaynağı, amacı, yazıldığı dönemin koşulları ve bağlamı dikkate alınarak eleştirel değerlendirme yapılması önem taşımaktadır.

TARTIŞMA

Kentlerde yer alan meydanlar ve kentsel mekânlar, bulundukları toplumun kültürel değerlerini, inançlarını ve yaşam pratiklerini yansıtan sosyal sahnelerdir. Tarihsel süreçte bu alanlar, önemli mimari yapıların sergilendiği ve tören, kutlama, festival gibi kamusal etkinliklerin gerçekleştirildiği prestij mekânları olarak varlık göstermiştir (Yavuz ve ark., 2016).

Ardahan’ın (2012) rekreatif spor katılım motivasyonlarına yönelik araştırmasında, bireylerin rekreatif spora yönelimlerinde sağlık, rekabet, dış görünüş, sosyal/eğlence ve beceri geliştirme gibi faktörlerin demografik değişkenlere göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Örneğin kadınların daha çok sağlık odaklı, erkeklerin ise rekabet ve sosyal eğlence motivasyonlarıyla rekreatif spora katıldığı tespit edilmiştir.

Açıkdilli'nin (2023) milli parklarda gerçekleştirilen rekreasyon faaliyetlerinin toplumsal işlevlerini inceleyen çalışmasında, söz konusu alanların eğitim, koruma, çevre bilinci oluşturma ve doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımına katkı gibi önemli rollere sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aylan ve arkadaşları (2018), Konya'daki temalı parkları ele aldıkları çalışmalarında, rekreasyon alanlarına yapılan yatırımların artmasıyla kentin turistik çekiciliğinin güçlendiğini ve temalı parkların kent turizmine önemli katkılar sunduğunu ortaya koymuşlardır.

Eren ve Koçyiğit'in (2020), kent imajı ve kentsel rekreasyon alanlarına yönelik algıyı inceleyen çalışmasında, kentlerde yer alan rekreasyon alanlarının yalnızca taşıma kapasiteleri açısından değil, aynı zamanda çeşitli temel nitelikler bakımından da belirli standartları karşılaması gerektiği vurgulanmaktadır. Araştırmaya göre, rekreasyon alanlarının ziyaretçilerde bıraktığı deneyim ve bu deneyimlerin kent algısına olan yansımaları, kent markalaşması açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu kapsamda söz konusu alanların temizliğine ve çevre düzenlemesine özen gösterilmesi, bakım-onarım faaliyetlerinin düzenli şekilde sürdürülmesi, güvenlik koşullarının sağlanması ve kullanım alanlarının yeterli, ulaşılabilir ve işlevsel olması gerekmektedir.

Uygur ve Özkan'ın (2022) kentsel planlamada rekreatif yeşil alanların rolünü ele alan çalışmalarında, rekreasyon alanlarının planlama sürecine bütüncül bir yaklaşımla entegre edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Araştırma sonucuna göre, bu alanların tasarımında kentin sahip olduğu özgün değerlerin korunması, sürdürülebilirlik ilkelerinin gözetilmesi ve doğal çevreyle uyumlu mekânsal düzenlemelerin yapılması temel bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır.

Akten'in (2009), Isparta'daki rekreasyon alanlarının mevcut potansiyelini değerlendirdiği çalışmada, kentin açık hava rekreasyon kaynaklarının hem nitelik hem de nicelik açısından yetersiz olduğu ve bu nedenle kent halkının rekreasyonel ihtiyaçlarını karşılamakta zorlandığı ortaya konmuştur. Araştırma, günümüzde modern ve sağlıklı bir kent yapısının oluşturulabilmesi için planlama, uygulama ve denetim süreçlerinin rasyonel, tutarlı, sürdürülebilir ve katılımcı bir anlayışla bütüncül biçimde yürütülmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Koç'un (2020), turizm işletmelerinde rekreasyon ve animasyon üzerine yaptığı çalışmada, günümüz kent yaşamında artan kentleşme, nüfus yoğunluğu, gürültü, hava ve çevre kirliliği ile günlük rutinin yarattığı monotonluğun bireyleri rekreasyon etkinliklerine daha fazla yönlendirdiği belirtilmektedir. Rekreasyona yönelik talepteki bu artış, söz konusu etkinliklerin gerçekleştirildiği alanların genişletilmesini, iyileştirilmesini ve planlı bir şekilde geliştirilmesini zorunlu hâle getirmektedir. Rekreasyonel faaliyetlere mekân sağlayan kamusal alanların da bu

doğrultuda artırılması ve niteliklerinin yükseltilmesi, hem bireylerin bu alanlara ve etkinliklere daha kolay erişebilmesini hem de kamusal mekânların korunarak sürdürülebilirliğinin sağlanmasını önemli bir gereklilik olarak ortaya çıkarmaktadır.

Buzlukçu, Kılıç ve Uzun (2023) çalışmalarında, Balıkesir ili örneğinde kentsel rekreasyon olanaklarına yönelik çoklu paydaş değerlendirmesi yapılmıştır. Araştırmada, yerel halk ile kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcilerinin şehirdeki rekreasyon alanlarına ilişkin bakış açıları karşılaştırılmıştır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı çalışmada, farklı yarı yapılandırılmış görüşme formları aracılığıyla elde edilen veriler tematik analiz tekniğiyle çözülmüş, ayrıca yerel halkın şehrin rekreasyon alanlarına yönelik zihin haritaları incelenmiştir. Araştırma sonucunda, kamu paydaşlarının yürüttüğü rekreasyon çalışmaları hakkında yerel halkın yeterince bilgi sahibi olmadığı, halkın rekreasyon faaliyetlerini yoğunlukla alışveriş merkezlerinde gerçekleştirdiği ve şehirde farklı gruplar için yeterli alternatiflerin bulunmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca, şehirdeki yeşil alan eksikliği ön plana çıkmış ve yerel halkın zihin haritalarında yaptığı konumlamalar ile gerçek konumlar arasında önemli farklılıklar olduğu belirlenmiştir.

Kocalar (2020) çalışmasında, şehir çeperlerindeki doğal alanların doğa sporları ve rekreasyon/rekrereaktif-oyun-sport alanları (ROSA) açısından giderek özel çekim alanları hâline geldiği tespit edilmiştir. Araştırmada, kamusal alanlarda ekolojik şehircilik ve sürdürülebilir planlama uygulamalarının yaşam alanlarının kalitesini artırdığı, ROSA'ların yerel yönetimler tarafından halka açık ve katılımcı şekilde denetlenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Çalışmada ayrıca ROSA'ların kolay ulaşım ve kullanım şartlarının sağlanması, geniş kesimlere yaygınlaştırılması ve sürekli gözetim altında iyileştirilmesi gerektiği ortaya konmuştur. ROSA'ların etkin kullanımıyla kentsel ve kırsal yaşamın zenginleştiği, gençlik ve spor politikalarının uzman görüşleri doğrultusunda halka açık şekilde geliştirilmesi gerektiği de belirlenmiştir. Araştırmada, ekstrem sporlar için uygun doğal alanların korunması, bu alanların özel sektörün neo-liberal yaklaşımına terk edilmemesi ve halkın bilinçli katılımının teşvik edilmesi önerilmiştir. Ayrıca alanların yanlış yapılaşmalarla ve kapasite aşımıyla karşılaşmaması, geçmiş hatalardan ders alınarak danışma kurulları ve gönüllü gözlemcilik mekanizmalarının etkin şekilde uygulanması gerektiği ortaya konmuştur. Çalışma, ROSA tasarımı ve planlamasında saha örnekleri üzerinden çıkarımlar yaparak, doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımını sağlayacak, kentsel yaşam kalitesini artıracak ve şehirlerin çekim potansiyelini yükseltecek öneriler geliştirmiştir.

Öztürk (2022) çalışmasında, Gaziantep'te sağlık çalışanlarının belediye tarafından oluşturulan parkları rekreasyon ve spor amaçlı kullanım davranışları incelenmiştir. Araştırmada, erkek katılımcıların kadınlara göre parkların konum ve fiziksel imkânlarını daha yüksek düzeyde değerlendirdiği, evli katılımcıların bekâr katılımcılara kıyasla spor çeşitliliği ve aktivite olanaklarını daha fazla benimsediği belirlenmiştir. Benzer şekilde, yaş, eğitim durumu ve spor yapma sıklığı gibi demografik değişkenlerin de rekreasyon alanı kullanım tercihleri üzerinde anlamlı etkiler gösterdiği tespit edilmiştir. Çalışma, kentsel alanlarda bulunan rekreasyonel

mekânların farklı kullanıcı grupları tarafından nasıl değerlendirildiğini ve kullanım motivasyonlarının demografik özelliklere göre değiştiğini ortaya koyması açısından önemlidir. Bununla birlikte, örneklemin yalnızca sağlık çalışanlarıyla sınırlı olması, bulguların genel kentsel kullanıcı kitlesine genellenmesini sınırlamakta; ileride farklı meslek grupları ve kent bölgelerinde yapılacak araştırmalara temel oluşturabileceği vurgulanmaktadır.

Uçar ve Şemşit (2019) çalışmalarında, Türkiye'deki spor ve rekreasyon politikaları Avrupa Kentsel Şartı perspektifinden ele alınmıştır. Araştırmada, kentleşme sürecinin spor ve rekreasyon donatılarının planlanması ve yönetimi üzerindeki etkileri incelenmiş; toplu kullanım alanlarının yeterliliği ve kentsel politika bağlamında spor alanlarının kurgulanması kritik bir gereklilik olarak vurgulanmıştır. Çalışma, özellikle belediyelerin ve kentsel planlama birimlerinin spor/rekreasyon mekânlarının sürdürülebilirliği, erişilebilirliği ve kullanıcı ihtiyaçları doğrultusunda planlanmasının önemini ortaya koymuştur. Araştırma, Türkiye'de kentsel alanlarda spor ve rekreasyon politikalarının çoğunlukla merkezi yönetim ve yerel yönetim stratejilerine dayalı yürütüldüğünü, kullanıcı odaklı yaklaşımların ise sınırlı olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, çalışmanın bulguları, kentsel rekreasyon alanlarının planlanmasında kullanıcı gereksinimlerini dikkate alacak politika ve uygulamaların geliştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Baykurt ve Kara (2021) Nazilli Atatürk Parkı örneğinde, kentsel kamusal mekânların kullanılabilirliği ve kullanıcı memnuniyeti üzerine bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırma, park kullanıcılarının görüşlerini temel alarak, mevcut park donatılarının yetersizliğini ve kullanım alanlarının kullanıcı beklentilerini tam olarak karşılayamadığını ortaya koymuştur. Katılımcılar, parkın fiziksel mekânlarının erişilebilirliği, güvenliği ve oyun-spor alanlarının çeşitliliği açısından eksiklikler bulunduğunu ifade etmişlerdir. Çalışma, kentsel alanlarda rekreasyon mekânlarının yalnızca fiziksel varlıklarının yeterli olmadığını; aynı zamanda kullanıcı memnuniyeti, güvenlik ve kullanım çeşitliliği gibi faktörlerin de planlama sürecine entegre edilmesi gerektiğini göstermektedir. Bu sonuçlar, kentsel planlamada kullanıcı odaklı yaklaşımın önemini ve kamusal alanların sürdürülebilir kullanımını destekleyen uygulamaların gerekliliğini vurgulamaktadır.

Saraç ve Kırtepe (2024) çalışmasında, çalışan bireylerin park ve rekreasyon alan seçimi ve kullanım kısıtlayıcıları incelenmiş; cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu ve ikamet yerinin bireylerin alan seçimi ve kullanım kısıtlayıcılarını etkilemediği, yaş değişkenine göre ise 45-54 yaş ve 65+ yaş grubundaki bireylerin 35-44 yaş grubuna kıyasla alan seçiminde ve kullanım kısıtlayıcılarının belirlenmesinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak, yaşı kentsel rekreasyon ve spor alanlarının kullanımında belirleyici bir faktör olduğu; diğer demografik değişkenlerin etkisinin ise sınırlı kaldığı görülmektedir. Bu durum, kentsel planlamada farklı yaş gruplarının ihtiyaçlarını ve potansiyel kısıtlarını dikkate almanın önemini ortaya koymaktadır. Ayrıca bulgular, park ve rekreasyon alanlarının erişilebilirlik, güvenlik, temizlik ve donatı çeşitliliği açısından iyileştirilmesinin kullanıcı memnuniyetini ve toplumsal katılımı artırmada kritik bir rol oynadığını göstermektedir.

Yücedağ, Kaya ve Erol (2021) Burdur kentindeki parkları inceleyerek, kullanıcıların parkları kullanım biçimleri, beklentileri ve park donatılarını yeterli bulup bulmadıkları üzerine odaklanmışlardır. Çalışmada, bazı parkların kullanıcı ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kaldığı, özellikle spor, oyun ve dinlenme alanlarının çeşitliliği ve erişilebilirliği konusunda eksiklikler olduğu saptanmıştır. Araştırma, kentsel alanlarda rekreasyon ve spor mekânlarının planlanmasında kullanıcı perspektifinin dikkate alınmasının kritik önem taşıdığını ortaya koymaktadır. Ayrıca çalışmanın bulguları, kentsel alanlarda mevcut parkların geliştirilmesi ve yeni alanların planlanmasında sürdürülebilirlik, erişilebilirlik ve kullanıcı memnuniyetinin önceliklendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda, Burdur örneği, Türkiye’de kentsel alanların rekreasyonel potansiyelinin artırılması için planlama ve yönetim süreçlerinin bütüncül bir yaklaşımla ele alınması gerekliliğini göstermektedir.

Miaux ve Garneau (2016) çalışması, Fransa/Bordeaux (Garonne Nehri kıyısındaki Les Quais ve Bassins à flot bölgeleri) örneğinde kentsel gezinti yolları ile spor parklarının entegrasyonunu inceleyerek, kentsel planlamada rekreasyon ve spor alanlarının birlikte kullanımının etkilerini ortaya koymaktadır. Araştırma, 18. yüzyıldan günümüze uzanan kentsel gezinti yollarının, günümüzde futbol sahaları, kayak parkları ve bisiklet yolları gibi spor tesisleri ile desteklenerek hem aktif ulaşımı hem de rekreasyonel deneyimi artırdığını göstermektedir. Yapılandırılmış gözlemler, Saint-Michel Spor Parkı ve Quais de Bordeaux’daki kilit alanlar üzerinden gerçekleştirilmiş olup, kullanıcıların bu alanlara erişim kolaylığı, sosyal etkileşim ve spor faaliyetlerine katılım düzeyleri incelenmiştir. Bulgular, kentsel gezinti yolları ile spor parklarının entegrasyonunun, kullanıcılar açısından erişilebilirliği artırdığını, çeşitli spor ve rekreasyon fırsatlarını bir arada sunarak kentsel yaşam kalitesini yükselttiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, miras değeri yüksek bölgelerde bu tür entegrasyonun hem kültürel korumayı desteklediği hem de modern kentsel ihtiyaçlara cevap verdiği belirlenmiştir. Çalışma, kentsel alanlarda planlama ve tasarım sürecinde, spor ve rekreasyon mekânlarının ayrı ayrı değil, bütüncül bir yaklaşımla tasarlanmasının önemini vurgulamakta ve şehir sakinlerinin sosyal, fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılayacak sürdürülebilir bir kentsel planlama stratejisi sunmaktadır.

Veysel ve Tel (2024) Elazığ ilinde doğa sporları ve turizm potansiyelini kapsamlı bir şekilde incelemişlerdir. Araştırma, Elazığ’daki doğal alanların fiziksel ve mekânsal özelliklerini, kullanıcıların erişim ve katılım olanaklarını ortaya koymak amacıyla yürütülmüştür. Çalışmada, doğal alanların yalnızca mevcut olmalarının yeterli olmadığı; kullanıcıların bedensel ve ruhsal yenilenme, stres atma, sosyal etkileşim ve boş zaman değerlendirme gibi ihtiyaçlarının da dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Elazığ örneğinde incelenen doğa sporları ve turizm alanları, farklı kullanıcı gruplarının beklentilerini tam olarak karşılayacak donatı çeşitliliğine ve altyapıya sahip değildir. Katılımcılar ve elde edilen veriler, özellikle doğa yürüyüşü, su sporları, kamp ve bisiklet alanlarının çeşitliliği, güvenlik, temizlik ve ulaşılabilirlik konularında eksiklikler olduğunu ortaya koymuştur. Bu bulgular, doğal alanların planlanmasında kullanıcı odaklı yaklaşımın

önemini ve alanların sürdürülebilir şekilde yönetilmesi için hem fiziksel düzenlemelerin hem de kullanıcı gereksinimlerinin bütüncül olarak değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Ayrıca çalışma, Elazığ gibi doğal ve kültürel kaynakları zengin bir kentte doğa sporları ve turizm potansiyelinin etkin şekilde değerlendirilmesinin, bölgesel ekonomik kalkınma, toplumsal refah ve yaşam kalitesi açısından kritik bir rol oynadığını ortaya koymaktadır.

Uslu ve Ayaşlıgil (2007) İstanbul ilinde kent ormanlarının rekreasyonel amaçlı kullanımını kapsamlı bir şekilde incelemişlerdir. Araştırma, İstanbul'daki kent ormanlarının fiziksel ve mekânsal özelliklerini, kullanıcıların erişim ve kullanım olanaklarını ortaya koymak amacıyla yürütülmüştür. Çalışmada, kent ormanlarının yalnızca yeşil alan olarak varlığının yeterli olmadığı; kullanıcıların bedensel ve ruhsal yenilenme, stres atma, sosyal etkileşim ve boş zaman değerlendirme gibi ihtiyaçlarının da dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. İstanbul örneğinde incelenen mesire yerleri ve rekreasyon alanları, farklı kullanıcı gruplarının beklentilerini tam olarak karşılayacak donatı çeşitliliğine ve altyapıya sahip değildir. Katılımcılar, özellikle yürüyüş, spor ve oyun alanlarının çeşitliliği, güvenlik, temizlik ve ulaşılabilirlik konularında eksiklikler olduğunu belirtmişlerdir. Bu bulgular, kent ormanlarının planlanmasında kullanıcı odaklı yaklaşımın önemini ve alanların sürdürülebilir şekilde yönetilmesi için hem fiziksel düzenlemelerin hem de kullanıcı gereksinimlerinin bütüncül olarak değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca çalışma, İstanbul gibi büyük ve yoğun nüfuslu bir kentte kent ormanlarının rekreasyonel işlevlerinin güçlendirilmesinin, kentsel yaşam kalitesi ve toplumsal refah açısından kritik bir rol oynadığını göstermektedir.

Kentsel alanlarda rekreasyon ve spor, bireylerin fiziksel, psikolojik ve sosyal sağlığını destekleyen temel unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Meydanlar, parklar, yeşil alanlar ve diğer kamusal mekânlar, sadece kentin tarihî ve kültürel dokusunu yansıtmakla kalmaz; aynı zamanda toplumsal etkileşim, boş zaman değerlendirme ve kent markalaşması açısından kritik bir rol üstlenir. Rekreasyon ve spor faaliyetleri, bireylerin stresle başa çıkmasını, kişisel gelişimlerini sürdürmesini, sosyal ilişkilerini güçlendirmesini ve sağlıklı yaşam alışkanlıkları geliştirmesini sağlar.

Literatür, kentsel rekreasyon ve spor alanlarının yalnızca fiziksel mekânlar olmadığını, bireysel refah, toplumsal etkileşim, boş zaman değerlendirme ve kent markalaşması açısından stratejik öneme sahip sosyal sahneler olduğunu, bu alanların etkin kullanımının tasarımı, altyapı, bakım, güvenlik ve erişilebilirlik gibi unsurlarla doğrudan ilişkili olduğunu, farklı demografik grupların kullanım motivasyonlarının değiştiğini ve bu nedenle planlama ve tasarım süreçlerinde kullanıcı odaklı, kapsayıcı ve sürdürülebilir yaklaşımların benimsenmesi gerektiğini göstermektedir (Yavuz ve ark., 2016; Eren & Koçyiğit, 2020; Baykurt & Kara, 2021; Öztürk, 2022; Ardahan, 2012), ayrıca temalı ve milli parklar gibi özel rekreasyon alanlarının toplumsal, eğitsel ve çevresel işlevlerinin yanı sıra kentin turistik çekiciliğini artırarak ekonomik değer yaratması da literatürde önemli bir bulgu olarak öne çıkmaktadır (Aylan ve ark., 2018; Açıkdilli, 2023).

Sonuç olarak, kentsel planlamada rekreasyon ve spor alanlarının artırılması, iyileştirilmesi ve etkin kullanımının sağlanması, bireysel refah, toplumsal bütünleşme, kullanıcı memnuniyeti ve kentin marka değerinin güçlendirilmesi açısından stratejik bir gereklilik olup, kent yöneticileri ve planlamacıların bu alanların nitelik ve niceliğini geliştirerek hem toplum sağlığını desteklemesi hem de sürdürülebilir, erişilebilir, güvenli ve kapsayıcı bir kentsel yaşamı teşvik edecek bütüncül politikalar üretmesi gerekmektedir, bu yaklaşım, bireylerin zihinsel olarak dinlenmesine, stres kaynaklarından uzaklaşmasına, sosyal ilişkilerini güçlendirmesine ve boş zamanlarını etkin bir şekilde değerlendirmesine imkân sağlayarak, kentsel yaşam kalitesinin yükseltilmesinde ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasında kritik bir rol üstlenmektedir.

KAYNAKLAR

- Açıkdilli, R. (2023). Milli parklardaki rekreasyon faaliyetlerinin toplumsal işlevleri. *Journal of Global Sport and Education Research*, 6(3), 13-26.
- Akten, M. (2009). Isparta İlindeki bazı rekreasyon alanlarının mevcut potansiyellerinin belirlenmesi. *Turkish Journal of Forestry*, 4(2), 115-132.
- Ardahan, F. (2013). Bireyleri rekreatif spor etkinliklerine motive eden faktörlerin REMM ölçeğini kullanarak çeşitli demografik değişkenlere göre incelenmesi: Antalya örneği. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, 4(2), 1-15.
- Arıkan, A., Gökteş, Z., & Yıldırım, İ. (2004). Farklı branşlardaki spor seyircilerinin spor ortamına ilişkin görüşleri. *GÜ Kastamonu Eğitim Dergisi*, 12(2).
- Aylan, F. K., & Şalvarcı, S. (2018). Kent turizmi açısından rekreasyon alanlarının önemi: Konya temalı parklar örneği. *Çatalhöyük Uluslararası Turizm ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (3), 49-62.
- Balcı, V., & İlhan, A. (2006). Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin rekreatif etkinliklere katılım düzeylerinin belirlenmesi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1), 11-18.
- Baykurt, G., & Kara, B. (2021). Kentsel-kamusal mekânların kullanılabilirliği üzerine bir araştırma: Nazilli Atatürk Parkı örneği. *tursbad.hku.edu.tr*
- Birol, S. Ş., & Karaküçük, S. (2014). Sportif rekreasyon uygulama politikaları üzerine bir araştırma. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2014(2), 80-86.
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40. <https://doi.org/10.3316/QRJ0902027>
- Buzlukçu, C., Kılıç, S. N., & Uzun, A. (2023). Kentsel rekreasyon olanaklarına yönelik çoklu paydaş değerlendirmesi: Balıkesir örneği. *Cilt*, 34(2), 32-43.
- Demir, A., & Çetin, A. (2021). Rekreasyonel spor etkinliğine katılan ve profesyonel olmayan sporcuların motivasyon boyutları: Tarihi yarımada bisiklet turu üzerine bir araştırma. *Herkes için Spor ve Rekreasyon Dergisi*, 3(2), 73-82.
- Erdoğan, A. (2022). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin boş zaman yönetimleri ile boş zaman engelleri

- arasındaki ilişki (Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi). YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Erdönmez, E., & Çelik, F. (2016). Kentsel mekânda kamusal alan ilişkileri. *TÜBA-KED Türkiye Bilimler Akademisi Kültür Envanteri Dergisi*, (14), 145-163.
- Eren, C., & Koçyiğit, M. (2020). Kent imajının ve kentsel rekreasyon alanlarına yönelik algının ölçümü. *Aksaray İletişim Dergisi*, 2(1), 66-81.
- Gönen, M., Ceyhan, M. A., Çakır, Z., Zorba, E., & Coşkuntürk, O. S. (2022). Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin rekreasyon alanı kullanımlarına ilişkin engel ve tercihleri. *The Online Journal of Recreation and Sports*, 11(4), 59-76.
- Gümüşgöl, C., Ersoy, A., & Gümüşgöl, O. (2020). Amatör ve profesyonel sporcuların yeni tip koronavirüse (COVID-19) yakalanma kaygılarının incelenmesi: Yönetmelik karar boyutu. *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(S1), 26-37.
- İskender, A. (2019). Boş zaman ve rekreasyon ile turizm arasındaki ilişki üzerine akademik bir araştırma. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi*, 22(1), 50-59.
- Kalkan, A. (2012). Açık alan rekreasyonu, doğa sporları yapan bireylerin bu sporları yapma nedenleri: Antalya örneği (Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi).
- Karaküçük, S., & Başaran, Z. (1996). Stresle başa çıkmada rekreasyon faktörü. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1(4).
- Kaymakoğlu, M. (2013). Kentsel rekreasyon alanlarında spor ve aktivite ağı: Kadıköy örneği.
- Kocalar, A. C. (2020). Rekreasyon/rekreatif-oyun ve spor alanlarının (ROSA) kentsel tasarımı ve planlanması: Uygulama örnekleri. *Kent Araştırmaları Dergisi*, 11(3), 2054-2083. <https://doi.org/10.31198/idealkent.61333>
- Koç, P. (2020). Rekreasyon ve kamusal alanlar.
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research: A guide to design and implementation* (Rev. and updated ed.). Jossey-Bass.
- Miaux, S., & Garneau, J. (2016). Quais de Bordeaux'daki spor parkı ve kentsel gezinti yolu: Şehir planlamasında spor ve rekreasyona bir örnek. *Journal of Urban Design*, 12-30. <https://doi.org/10.1080/07053436.2016.1151223>
- Öztürk, H. (2022). Sağlık çalışanlarının rekreasyon faaliyeti olarak parkları kullanımlarının incelenmesi: Gaziantep Büyükşehir Belediye örneği. *Türkiye Spor Bilimleri Dergisi*, 6(2), 130-140. <https://doi.org/10.32706/tusbid.1193072>
- Pepe, B., & Seven, D. (2023). Kentsel yaşam kalitesi açısından çocuk parkları ve alanları (Betimsel bir çalışma). *Düzce Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 53-62.
- Ramazanoğlu, F., Altungöl, O., & Özer, A. (2004). Sportif açıdan rekreasyon etkinliklerinin değerlendirilmesi. *Fırat Üniversitesi Doğu Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 199-202.
- Saraç, S., & Kırtepe, A. (2024). Çalışan bireylerin park ve rekreasyon alan seçimi ve kullanım kısıtlayıcılarının belirlenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 18(3), 443-455. <https://doi.org/10.61962/bsd.1558476>
- Sezer, S. Y. & Çelikel, B. E. (2021). Covid 19 Sürecinde Elazığ İlindeki Futbolcuların Boş Zaman

- Yönetimlerinin İncelenmesi. Spor Eğitim Dergisi, 5(3), 135-142.
- Şahbaz, R. P., & Altınay, M. (2015). Türkiye'deki milli parkların rekreasyon faaliyetleri açısından değerlendirilmesi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*.
- Turaç, G. (2024). Spor odaklı rekreasyon alanlarının toplumsal sağlık ve sosyal etkileşim üzerindeki rolü. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 18(3), 621-636.
- Uçar, A., & Şemşit, S. (2019). Avrupa Kentsel Şartı bağlamında Türkiye'deki spor ve rekreasyon politikalarının analizi. *avesis.mcbu.edu.tr*
- Uslu, Ş., & Ayaşlıgil, T. (2007). Kent ormanlarının rekreasyonel amaçlı kullanımı ve İstanbul ili örneğinde irdelenmesi. *YTÜ Mimarlık Fakültesi E-Dergisi*, 2(4). Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Uygur, A., & Özkan, N. B. (2022). Kentsel planlamada rekreatif yeşil alanların rolü. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 9(2), 70-81.
- Üstündağ, Ö., Devecioğlu, S., & Akarsu, E. (2011, May). Spor ve rekreasyon alanlarının şehir planlamasındaki yeri ve önemi. In *6th International Advanced Technologies Symposium (IATS'11)* (pp. 31-34).
- Veysel, D., & Tel, M. (2024). *Elazığ ilinde doğa sporları ve turizm potansiyeli*. Spor, Sağlık ve Eğitim Araştırmaları Dergisi, 3(2), 11-19. <https://ssedergisi.com>
- Yavuz, E., & Altınay, M. (2016). Kentsel rekreasyon alanlarında hizmet kalitesi: Ankara ili örneği. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 3(2), 60-72.
- Yücedağ, C., Kaya, L. G., & Erol, M. (2021). Burdur kenti parklarının kullanımı üzerine bir araştırma. *ofd.artvin.edu.tr*